

Täysistunto

Torstai 28.2.2019 klo 16.04—20.28

9. Lakialoite laiksi rikoslain muuttamisesta

Lakialoite LA 97/2018 vp Ritva Elomaa ps ym.

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Aloitteen ensimmäinen allekirjoittaja, edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

Keskustelu

20.14 **Ritva Elomaa ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehdotan tässä lakialoitteessa rikoslakia muutettavaksi siten, että lakiin lisättäisiin rikossäännös eläintenpitokiellon rikkomisesta. Rangaistusasteikko määräaikaisen tai pysyvän eläintenpitokiellon rikkomisesta olisi sakkoa tai vankeutta enintään 6 kuukautta.

Aloitteen pohjalta rikoslakia muutettaisiin myös siten, että eläintenpitokieltoa voitaisiin valvoa nykyistä tehokkaammin. Aloitteen mennessä läpi saataisiin nykyistä paremmin rikosvastuuseen teoistaan erilaisiin eläinsuojelurikoksiin ja eläinsuojelurikkomuksiin syylistyneet henkilöt. Käytännössä eläintenpitokiellon valvonta ei tällä hetkellä estä tarpeeksi hyvin syyllisiä rikkomasta kieltoa räikeästikin. Valvonnassa ei ole yksinkertaisesti tarpeeksi resursseja. Puolustuskyvyttömät eläimet ovat omistajiensa armoilla. Omistaja määrittää pitkälti eläimen elämänlaadun, oli kyse sitten lemmikki- tai tuotantoeläimestä. Siksi olisi tärkeää, että eläinten hyvinvointia suojataan lain keinoin mahdollisimman hyvin. Eläinten kaltoinkohtelu tai laiminlyönti on yksinkertaisesti väärin ja täysin käsittämätöntä toimintaa.

Eläinsuojelurikos on rikos, jossa yhtä tai useampaa eläintä kohdellaan julmasti tai tarpeetonta kärsimystä aiheuttaen. Kyseessä voi olla tahallinen teko tai törkeä huolimattomuus. Eläinsuojelurikos voi olla lievä, tavallinen tai törkeä. Lisäksi eläimiin kohdistuvista laiminlyönneistä tai julmuudesta seuraavat rangaistukset ovat tällä hetkellä sen verran kevyitä, etteivät ne toimi riittävänä pelotteena tekojen ehkäisemiseksi. Useimmiten eläinsuojelurikkomuksesta selviää vain pienen sakon kuittaamalla.

Nykyisissä säännöksissä ei oteta tarpeeksi huomioon sitä tosiasiaa, etteivät viranomaiset kykene valvomaan eläintenpitokieltojen toteutumista tarpeeksi tehokkaasti. Valvonta on erittäin tärkeää eläinsuojelun toimivuuden kannalta. Nykyisellään eläintenpitokiellon noudattamista ei saa valvoa kotirauhan piirissä, koska sen rikkomisesta seuraava maksimirangaistus on vain sakkoa. Tämä poikkeaa muista vastaavista rikosoikeudellisista turvatoimista, kuten esimerkiksi liiketoimintakiellosta.

Eläintenpitokieltoon voidaan määrätä sellainen henkilö, joka tuomitaan eläinsuojelurikoksesta tai lievästä eläinsuojelurikoksesta. Eläintenpitokielto voidaan määrätä myös sel-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 167/2018 vp

laiselle henkilölle, joka tuomitaan eläinsuojelurikkomuksesta tai eläinkuljetusrikkomuksesta tai jota voidaan pitää soveltumattomana tai kykenemättömänä huolehtimaan eläinten hyvinvoinnista. Eläintenpitokieltoon määrätty ei saa omistaa, pitää eikä hoitaa eläimiä eikä muuten vastata eläinten hyvinvoinnista. Tarkoitus on ehkäistä sitä, että sama ihminen ei pääse toistuvasti aiheuttamaan kärsimystä eläimille. Eläintenpitokiellosta huolimatta valitettavan usein henkilö, jolle on määrätty eläintenpitokielto, jättää noudattamatta kieltoa. Seurauksena kiellon rikkomisesta on sakkorangaistus ja menettämisseuraamus. Rangaistukset ovat melko lieviä, kun otetaan huomioon erikseen määrätyn kiellon noudattamatta jättäminen, etenkin sellaisissa tapauksissa, joissa eläimiä ei pidetä asianmukaisesti edes eläintenpitokieltoon määräämisenkään jälkeen.

Arvoisa puhemies! Eläinsuojelurikkomuksesta tuomittiin oikeudessa vuonna 2015 yhteensä 156 henkilöä. Heistä peräti 109 selvisi sakkorangaistuksella. Ehdottomaan vankeuteen tuomitaan todella harvoin. Eläinsuojelurikkomuksista oikeudessa tuomittujen määrä on noussut tasaisesti. Eläintenpitokieltoja määrättiin samana vuonna yhteensä 85 kertaa, joista yksikään ei ollut pysyvä. Pääsääntöisesti eläinsuojelurikkomuksista selviää sakkorangaistuksella ja määräaikaikaisella eläintenpitokiellolla. Määräajan umpeuduttua taas mennään eläinkaupoille — käsittämätöntä.

Tilastot ovat huolestuttavat ja kertovat osittain valvonnan puutteellisista resursseista. Eläintenpitokieltojen valvonnasta ei ole sääntelyä, joten rangaistuksen noudattamisen valvonta perustuu käytännössä eläinsuojeluviranomaisen tietoon tulleeeseen epäilyyn eläintenpitokiellon rikkomisesta. Näin ollen eläintenpitokieltoa rikkovien henkilöiden kiinni jääminen on varsin epätodennäköistä. Eläinsuojelurikkomusten julmuuden ja eläinten puolustuskyvyttömyyden vuoksi myös eläinsuojelurikkomusten rangaistuksia tulisi arvioida uudelleen ja kiristää tuntuvasti. Rangaistuksen uhka toimii pelotteena, jolla voi olla ennalta ehkäisevää vaikutusta eläintenpitokiellon rikkomiseen. Eläintenpitokiellon valvonta on merkityksellistä myös rikosoikeudellisen järjestelmän uskottavuuden kannalta.

Tähän lakialoitteeseen tuli mukavasti nimiä yli puoluerajojen, ja toivonkin, että eläinsuojelu ottaisi askeleen eteenpäin ja aloitteessa ehdotetut muutokset toteutuisivat. — Kiitos.

20.19 Markku Rossi kesk: Arvoisa rouva puhemies! Varmaan edustaja Elomaa on ihan oikeassa tuossa näkökulmassa. Eläinsuojelurikkomukset ja -rikokset ovat aina pöyristyttäviä ja pöyristäviä. Oma kokemukseni on juuri sen kaltainen, että kyllä suomalaiset pääsääntöisesti kohtelevat niin kotieläimiään, tuotantoeläimiään kuin lemmikkieläimiään hyvin, jotkut hyvinkin hyvin, mutta sitten on näitä ongelmatapauksia.

Se, mikä vaikutus rangaistusasteikon kiristämisellä on, on varmasti, juuri kuten edustaja tuossa puheenvuorossaan totesi, pohtimisen arvoinen asia. Joissakin tapauksissa sillä varmasti on oikea vaikutus, eliikkä kun on tiedossa, että sakon sijasta voi tulla jopa vankeutta, niin se omalta osaltaan ohjaa ihmisten käyttäytymistä. Mutta siinä voi sitten olla myös sekin näkökulma, kun ajatellaan rangaistusasteikon korkeampaa tasoa, että poliisi myös tutkii asioita helpommin, kun tiedetään, että niistä voi saada suurempia rangaistuksia. Se voi myös olla yksi motiivi siihen, kun tiedetään, että poliisit joutuvat tänä päivänä miettimään sitä, ja priorisoimaan käytännössä, minkätasoisien rikosten tutkimuksiin he lähtevät. Polkupyörävarkaus tänä päivänä ei saa vielä piipaa-autoa kyllä liikkeelle. Näin se vain käytännössä, valitettavasti, tietyllä lailla on.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 167/2018 vp

Se, mitenkä ihmisten moraali ja kehitys kulkevat kaiken kaikkiaan, on iso kysymys. Se on iso yhteiskuntapoliittinen kysymys, ja siinä mielessä tämäntyyppisen asian pohtiminen on kyllä paikallaan.

Sitten kun maailmanlaajuisesti tarkastellaan, niin uskon kuitenkin, että Suomi on vielä varsin hyvällä tasolla. Kun katsotaan, miten esimerkiksi eläimiä kuljetetaan ympäri maailmaa hyvin puutteellisissa, heikoissa olosuhteissa, niin oikeastaan ne maat, jotka tuottavat vaikka paljon lihaa ja tuovat sitä pitkiä matkoja, pitää tietyllä lailla laittaa ihan omaan pannaan. Suomalainen tuotanto tässä suhteessa kestää kyllä vertailun, mutta valitettavasti löytyy aina myös niitä huonoja poikkeuksia. Siinä suhteessa kyllä edustaja Elomaan lakialoite on hyvä. Valitettavasti se näillä valtiopäivillä tietysti raukeaa, mutta toivon mukaan se heittää henkiin sitten uuden eduskuntakauden aikana.

20.22 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Kiitän edustaja Rossia hyvin ansiokkaasta puheenvuorosta. Siinä oli juuri se oleellinen asia, että tämä lakialoite on todella hyvä ja nostaa asioita nyt pohdiskeluun ja käsittelyyn, toivottavasti — ja toivottavasti joku päivä menee jopa läpi tämänkin lakialoite.

Pääsääntöisesti Suomessa kohdellaan kyllä eläimiä hyvin, se on totta, sekä tuotanto- että lemmikkieläimiä ja miksei myös luonnoneläimiä, mutta aina on niitä vakavia poikkeuksia, ja sen takia tämä lakialoite on tehty.

Muutamalla sanalla: Eläinsuojelulaki uudistuu, mutta nyt vähän näyttää siltä, että sekin siirtyy seuraavalle hallitukselle. Se nyt on vielä siellä jossain jumissa. Täällä on eduskunnassa nyt paljon tärkeitä asioita, ja voi olla, että tämä eläinsuojelulakikin jää nyt sinne jalkoihin ja menee sitten seuraavalle kaudelle. Katsotaan.

Suomessa tilastoidaan noin 700 eläinsuojelurikosta vuosittain, ja valitettavasti tämä luku kasvaa koko ajan. Aikaisemmin Helsingissä eläimiin liittyvien rikosten tutkinta oli hajallaan eri ryhmissä, ja resurssien puutteen vuoksi osa rikoksista jäi, ja jää, tutkimatta. Viime vuonna Helsingin poliisi perusti eläinsuojelurikosten tutkintaryhmän, joka on osoittautunut todella tarpeelliseksi ja on tehnyt erittäin ansiokasta ja hyvää työtä. Se on edistänyt eläinsuojelua. Tämä ryhmä tekee yhteistyötä valvontaeläinlääkärien kanssa. Se sujuvoittaa kaikkea, mikä liittyy eläinsuojeluun ja niitten asioiden hoitamiseen.

Eläinsuojeluvalvonnan vastuuta ollaan nyt siirtämässä maakunnille, ja paikallisen viranomaisvalvonnan tasolla ei taida tulla muutoksia, parannuksia. Olen siitä tosi huolestunut. Viranomaisyhteistyö ei ole kovin hyvää tällä hetkellä, ja uusi eläinsuojelulaki, minkä luonnosta nyt on esitelty, ei tule sisältämään juuri ollenkaan viranomaisyhteistyön lisäämistä.

Käytäntö on se, että kun valvontaeläinlääkäri saa tiedon, että olisi epäily eläinsuojelurikoksesta, hän menee paikalle, ja hän voi saada järjestyspoliisin mukaansa. Järjestyspoliisi ainoastaan valvoo, että tämä eläinlääkäri saa tehdä tarkastuksensa rauhassa, mutta järjestyspoliisi ei pysty aloittamaan tutkintaa eikä tekemään siitä rikosilmoitusta. Järjestyspoliisi ainoastaan valvoo, että tämä prosessi, mitä eläinlääkäri tekee, sujuu ilman häiriötä.

Nyt, kun Helsingin yksikössä on tämä erikoisryhmä, tähän kaikkeen on tullut sujuvuutta. Rikosepäily saa heti vauhtia, ja voidaan myös heti tehdä ilmoitus siitä, että rikos on tapahtunut. Kaikki sujuu nopeasti: enää ei kestä, niin kuin pahimmillaan on voinut olla, jopa muutama vuosi ennen kuin tämä prosessi etenee. Nyt tehdään ratkaisuja nopeasti, ja eläimet eivät kärsi niin paljon. Myös on tapahtunut sitä, että kun mennään tarkastamaan tilanne ja siellä on jo heti erikoisyksikkö paikalla, niin voidaan heti tehdä toimenpiteitä, eikä tarvitse eläintä lopettaa. Usein ne prosessit kestävät niin kauan, että eläin on puolikuollut,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 167/2018 vp

ja usein ainoa keino on sitten lopettaa kärsimys heti, lopettaa tämän eläimen elämä, koska se — tai ne, jos niitä on useita — on niin huonossa kunnossa.

Elikkä toivon, ja haluaisin tehdä jotakin tämän eteen, että jokaiseen 11 poliisilaitokseen, mitä Suomessa on, tulisi tällainen ydinyksikkö, muutama ihminen, joka on keskittynyt eläimiin. Silloin poliisilta jää resursseja hoitaa muita rikoksia, joten tässä periaatteessa annetaan poliisille mahdollisuus tutkia muita rikoksia paljon suuremmalla volyymilla. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.